

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Навчально-науковий інститут соціальних і гуманітарних наук
Кафедра історії та археології

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Ректор

ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»

Олена КАРАМАН

ПРОГРАМА

**вступного випробування для вступу на навчання за
третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти (PhD)
спеціальність – В9 Історія та археологія
на основі НРК7**

Полтава – 2025

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Згідно Закону України «Про вищу освіту», постанови Кабінету міністрів України № 261 від 23 березня 2016 р. «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» програма вступного іспиту зі спеціальності 032 «Історія та археологія» підготовлена в обсязі вищої освіти.

Питання вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 032 «Історія та археологія», згідно спеціалізації, складається з двох тематичних блоків: 1) всесвітня історія і 2) історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни.

ПИТАННЯ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНИХ ІСПИТІВ В АСПІРАНТУРУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

I. Всесвітня історія

1. Етногенез людини. Історичні етапи Кам'яного віку. Первісне суспільство: поява, форми суспільних відносин. Первісні форми господарювання. Неолітична революція та перехід до виробничих форм господарювання.

2. Поява перших державних утворень в долинах великих річок Євразії: Месопотамія, Долину Нілу, Долина Інду та Гангу, Долина Хуанхе і Янцзи. Ірігаційні цивілізації: особливості політичного та економічного устрою.

3. Азійський спосіб виробництва. Організація політичного та соціально-економічного життя східних цивілізацій в давнину та середньовіччя.

4. Зародження античної цивілізації. Троянська війна. Політичний устрій в Афінах та Спарті. Грецька колонізація Середземномор'я та узбережжя Чорного моря. Греко-персидські війни.

5. Криза Давньої Греції в V ст. до н.е. Пелопоннеська війна. Загарбання Греції Македонією. Військові походи Олександра Македонського. Еллінізм та його історичні наслідки.

6. Зародження давньоримської державності в VIII ст. до н.е. Царський та республіканський періоди в історії Давнього Риму. Пунічні війни.

7. Ранішня Римська імперія. Період Принципату (31 р. до н.е. – 235 р. н.е.). Криза Римської імперії в III ст. та становлення Домінату. Особливості політичного розвитку Риму в пізній період існування імперії (III – V ст.). Падіння Західної Римської імперії.

8. Створення перших варварських королівств в Західній Європі. Поширення християнства: головні етапи. Держава Карла Великого. Верденський договір 843 р. та його історичне значення.

9. Хрестові походи: причини, напрями, ідеологія. Перший хрестовий похід 1096 – 1099 рр. Створення хрестоносних королівств та військово-релігійних орденів. Другий та третій хрестові походи. Захоплення хрестоносцями Константинополю. Історичне значення хрестових походів.

10. Розвиток суспільно-політичних відносин в Західній Європі в епоху середньовіччя. Васально-сеньйоріальні відносини. Феодалізм. Форми феодальної ренти. Суспільні стани середньовічного суспільства. Міста та їх історична роль. Магдебургське право. Цехова організація.

11. Зародження ісламської цивілізації. Початок проповіді пророка Мухамеда у 622 – 629 рр. Правління перших «праведних» халіфів. Створення Арабського Халіфату та історичні наслідки арабських завоювань в VII – IV ст.

12. Створення монгольської держави наприкінці XII – на початку XIII ст. Початок великих завоювань монголів на чолі з Чінгісханом. Підкорення

держави Хорезм. Становлення монгольських улусів: Чагатаїдів, Ілханів, Золотої Орди та імперії Юань. Історичне значення монгольських завоювань.

13. Створення Османської держави наприкінці XIII – на початку XIV ст. Реформи султана Орхана. Турецькі завоювання на балканському півострові. Битва на Косовому полі. Криза турецької держави в першій чверті XV ст. Завоювання Константинополю султаном Мехмедом Фатіхом у 1453 р. Османська імперія в XV – XVIII ст.

14. Епоха Великих Географічних відкриттів. Історичне значення походів Бартоломео Діаша, Васко-да-Гами, Христофора Колумба, Америкго Веспучі та Фернана Магелана. Конкіста та складування колоніальних імперій Іспанії та Португалії в Новому світі. Боротьба за домінування в Атлантиці між Англією та Іспанією в XVI – XVIII ст.

15. Політичний та соціально-економічний розвиток західноєвропейських країн в XVI – XVIII ст. Реформація та її історичне значення. «Революція цін» в Європі та початок складування буржуазного устрою. Епоха Відродження в західноєвропейській культурі.

16. Велика Французька революція: причини, перебіг та наслідки. Наполеонівські війни та їх історичне значення. Віденський конгрес та Священний союз. Особливості Віденського міжнародного порядку.

17. Формування англійських колоній в Північній Америці в XVII ст. Американське просвітництво: Б. Франклін, Дж. Вашингтон та Т. Джеферсон. Війна за незалежність США 1775 – 1783 рр.

18. Епоха колоніалізму на Сході. Діяльність англійської Ост-Індської Компанії в XVII – XIX ст. Завоювання Англією Індії. Сипайське повстання 1858 рр. та його наслідки. Опіумні війни в Китаї. Колоніальні імперії наприкінці XIX – на початку XX ст..

19. Історичний розвиток провідних країн світу в другій половині XIX – на початку XX ст. Франко-пруська війна 1870 – 1871 рр. Посилення суперництва між великими державами. Балканські війни. Російсько-японська

війна 1904 – 1905 рр. Складування військово-політичних блоків: Антанта та Троїстий союз.

20. Перша світова війна (1914 – 1918): причини, перебіг, періодизація, наслідки. Паризька мирна конференція та складування Версальсько-Вашингтонського міжнародного порядку. Вашингтонська конференція.

21. Міжнародні відносини в 20-х рр. XX ст. Генуезька та Гаагська конференції. Рапалський мирний договір між Німеччиною та Радянською Росією. Репараційні плани Дауеса та Юнга. Лозанська конференція. Локарнський пакт 1925 р. Пакт Бріана-Келлога.

22. Міжнародні відносини в 30-х рр. XX ст. Прихід до влади в Німеччині А. Гітлера та початок ревізії Версальського порядку. Референдум в Саарській області. Окупація Німеччиною Рейнської демілітаризованої області. Англо-німецький морський договір 1935 р. Аншлюс Австрії. Мюнхенська змова. Японська експансія на Далекому Сході – захоплення Маньчжурії у 1931 р. та початок війни проти Китаю в 1937 р. Радянсько-японські військові конфлікти на о. Хасан та Халхін Голі. Створення «Вісі Рим-Берлін-Токіо». Абіссінська війна. Пакт Молотова-Ріббентропа та його міжнародні наслідки.

23. Соціально-економічний розвиток провідних країн світу в 20 – 30-х рр. XX ст. Період «Проспіріті». Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. та її історичні наслідки. «Новий курс» Ф. Д. Рузвельта. Кейнсіанство.

24. Друга світова війна (1939 – 1945): причини, перебіг, наслідки. Періодизація Другої світової війни. Тегеранська, Ялтинська, Потсдамська конференції.

25. Міжнародні відносини в другій половині 40-х – на початку 50-х рр. XX ст. Створення ООН, його структура та повноваження. Початок «холодної війни». Фултонська промова У. Черчилля. Доктрина Трумена. План Маршалла. Німецьке питання. Створення військово-політичного союзу НАТО.

26. Міжнародні відносини в 50 – на початку 60-х рр. XX ст. Радянський блок після смерті Й. Сталіна. Угорське повстання 1956 р. Берлінська криза 1961 р. Карибська криза 1962 р.

27. «Розрядка» в міжнародних відносинах в 60 – 70-х рр. XX ст. Причини «розрядки». Радянсько-американські відносини в період «розрядки». Відносини в трикутнику США – КНР – СРСР в 60 – 70-х рр.

28. Міжнародні відносини в 80 – на початку 90-х рр. XX ст. Входження радянських військ до Афганістану та закінчення періоду «розрядки». Прихід до влади в СРСР М. С. Горбачова та початок нормалізації відносин із країнами Заходу. Розпад радянського блоку наприкінці 80-х рр. XX ст. Операція «Буря в пустелі». Закінчення «холодної війни».

29. Соціально-економічний розвиток провідних країн світу в другій половині XX ст. Соціал-реформізм та консерватизм. Науково-технічна революція та її історичні наслідки. Крах колоніального панування західних держав на Сході. Соціально-економічний розвиток постколоніальних країн в другій половині XX ст.

30. Світ на початку XXI ст. Однополярний світовий порядок. Глобалізація. Поглиблення протиріч між головними цивілізаціями. Світовий тероризм.

Історія України

1. Найдавніше населення на території України (доба палеоліту і мезоліту).

2. Неоліт та енеоліт на території України. Трипільська та середньостогівська культури.

3. Кіммерійці, скіфи, сармати на території України.

4. Грецькі міста-держави у Північному Причорномор'ї.

5. Давні слов'яни на території України. Венеди. Анти. Славини.

6. Утворення держави Київська Русь. Перші князі Олег, Ігор та Ольга.

7. Піднесення та розквіт Русі в часи Володимира Великого та Ярослава

Мудрого.

8. Період тріумвірату. Правління Володимира Мономаха.
9. Роздробленість на Русі. Окремі князівства.
10. Монголо-татарське нашествя на руські землі та його наслідки.
11. Історія Галицько-Волинської держави.
12. Перехід України під владу Литви. Литовсько-руська держава.
13. Українські землі під владою Польщі. Люблінська та Брестська унії.
14. Утворення козацтва. Запорозька Січ.
15. Перші козацькі повстання К.Косинського та С.Наливайка.
16. Петро Сагайдачний – видатний гетьман України.
17. Козацькі повстання 20-30 рр 17 століття.
18. Визвольна війна Б.Хмельницького .
19. Україна в добу І.Виговського та Ю.Хмельницького.(1657-1663 рр).
20. Україна в добу Руїни (1663-1676 рр).
21. Україна в добу І.Самойловича.
22. Національно-визвольна акція Івана Мазепи.
23. П.Орлик та його Конституція.
24. Обмежена автономія України в (1709-1750).
25. К.Розумовський. Ліквідація гетьманщини Російською імперією.
26. Гайдамацький та опришківський рухи.
27. Поділи Польщі та їх наслідки для українських земель.
28. Криза кріпосництва та селянські виступи першої половини ХІХ ст.
29. Початки національного відродження на Наддніпрянщині. Кирило-Мефодіївське товариство.
30. Початки національного відродження в Західній Україні. Руська трійця.
31. Події революції 1848 р на українських землях.
32. Царські реформи 60-70 рр ХІХ ст. та їх наслідки для України.
33. Громадівський рух в Україні.

34. Суспільно-визвольний рух на західноукраїнських землях у др. пол. XIX ст. Народовці і москвофіли.
35. Перша світова війна і Україна.
36. Українська революція. Центральна рада.
37. Гетьманат П. Скоропадського.
38. Директорія Української народної республіки.
39. Західно-українська народна республіка.
40. „Воєнний комунізм” на території України.
41. Більшовицький неп та Україна.
42. Політика українізації в УСРР та її наслідки.
43. Індустріалізація в 30-ті рр XX століття.
44. Колективізація і голод 1933 р в Україні.
45. Масові репресії в Україні 30-тих років XX століття.
46. Східна Галичина у складі Польщі у 20-30 рр XX століття.
47. Закарпаття між двома світовими війнами.
48. Північна Буковина у 1918-1940 рр
49. Пакт Молотова-Рібентропа та його наслідки для України.
50. Україна в 1941 році.
51. Німецький “новий порядок” на території України.
52. ОУН УПА.
53. Радянські партизани.
54. Визволення України від фашистів.
55. Україна в період відбудови.
56. Економічні і політичні процеси періоду Відлиги.
57. Косигінські реформи і економіка України періоду 1964-1984 рр.
58. Дисидентський рух в Україні.
59. Україна в період Перебудови.
60. Здобуття Україною незалежності.
61. «Помаранчева революція».
62. «Революція гідності» та її наслідки.

63. Анексія Росією Криму. АТО на сході України 2014 – 2022.

64. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022 р.

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології, протокол № 12.

Від 17.07. 2025 р.